

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/39/2016
Identifikačné číslo spisu:	1412219890
Dátum vydania rozhodnutia:	28.06.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Elena Siebenstichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1412219890.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Mgr. Ing. B. A., bývajúceho v L., proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné nám. č. 13, o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 22 C 8/2007, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. septembra 2015 sp. zn. 5 Co 522/2014, 5 Co 523/2014, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e

a/ rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 29. septembra 2015 sp. zn. 5 Co 522/2014, 5 Co 523/2014 vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Bratislava I z 5. mája 2014 č.k. 22 C 8/2007-313, a tiež vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania,

b/ rozsudok Okresného súdu Bratislava I z 5. mája 2014 č.k. 22 C 8/2007-313.

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie proti výroku rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. septembra 2015 sp. zn. 5 Co 522/2014, 5 Co 523/2014, ktorým bolo potvrdené uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 26. júna 2014 č.k. 22 C 8/2007-325 o d m i e t a.

Vec v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie Okresnému súdu Bratislava I.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 5. mája 2014 č.k. 22 C 8/2007-313 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov domáhal náhrady škody, ktorá mu mala vzniknúť v dôsledku nesprávneho úradného postupu súdneho exekútora JUDr. Ladislava Jakubca. V odôvodnení uviedol, že žaloba je podaná neopodstatnene, lebo výsledky vykonaného dokazovania nepreukázali splnenie podmienok vzniku zodpovednosti žalovanej v zmysle uvedeného zákona. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“).

2. Žalobca napadol uvedený rozsudok odvolaním. Okresný súd Bratislava I mu uznesením z 26. júna

2014 č.k. 22 C 8/2007-325 uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie vo výške 20 € (ďalej len „uznesenie súdu prvej inštancie“).

3. Rozsudkom z 29. septembra 2015 sp. zn. 5 Co 522/2014, 5 Co 523/2014 Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“): a/ rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, b/ uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil, c/ žalobcovi nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Výrok, ktorým potvrdil prvoinštančný rozsudok, odôvodnil odvolací súd tým, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosť rozhodné pre posúdenie veci, vec správne po právnej stránke posúdil a svoje rozhodnutie aj náležite odôvodnil. Námietku žalobcu, že mu postupom súdu prvej inštancie bola odňatá možnosť konať pred súdom tým, že 5. mája 2014 vec prejednal a rozhodol na pojednávaní v jeho neprítomnosti, odvolací súd nepovažoval za opodstatnenú. Vychádzajúc z obsahu spisu mal za preukázané, že žalobcovi bolo predvolanie na uvedené pojednávanie doručené 22. apríla 2014 náhradným spôsobom (§ 47 ods. 2 O.s.p.). Žalobca sa ale na toto pojednávanie nedostavil, svoju neúčast' na ňom neospravedlnil, preto súd v súlade so zákonom konal v jeho neprítomnosti. Výrok, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvej inštancie, odôvodnil odvolací súd vecnou správnosťou tohto rozhodnutia. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktoré odôvodnil tým, že v konaní došlo k vade podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.) a k vade, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Namietol tiež, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). K procesnej vade uvedenej v ustanovení § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. došlo podľa jeho názoru nesprávnym uplatnením fikcie doručenia (§ 47 ods. 2 O.s.p.) predvolania na pojednávanie 5. mája 2014, pre uplatnenie ktorej neboli splnené procesné predpoklady; súdy nevykonali žiadne šetrenie za účelom zistenia okolností významných pre uplatnenie tejto zákonnej fikcie. V ďalšom žalobca poukázal na to, že o predmetnom pojednávaní v dôsledku toho nevedel. Navyše, nemohol sa ho zúčastniť preto, lebo od 12. apríla 2014 do 15. januára 2015 bol vo výkone väzby. Spochybnil, že sa v čase doručovania predvolania poštovým doručovateľom (26. marca 2014) v mieste doručovania zdržiaval a že bol ním riadne upovedomený o mieste a čase náhradného doručovania. Súd prvej inštancie už v čase, keď mu bola ako nedoručená vrátená zásielka obsahujúca predvolanie na súdne pojednávanie, vedel o tom, že žalobca je vo výkone väzby. V dôsledku nesprávneho postupu súdu prvej inštancie, ktorý zostal odvolacím súdom nezohľadnený, bola žalobcovi znemožnená účasť na pojednávaní pred súdom prvej inštancie, takže na ňom nemohol predniesť svoje argumenty, navrhnúť vykonanie dokazovania, vyjadriť sa k veci a predniesť záverečnú reč. Podľa presvedčenia žalobcu rozhodoval spor súd nesprávne obsadený (§ 237 písm. g/ O.s.p.), lebo bol neprípustne odňatý zákonnej sudkyňi a „pridelený“ Mgr. Kataríne Škultétyovej. Procesnú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. vyvodzoval dovolateľ z ním tvrdeného nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku. Nesprávne právne závery prvoinštančného a odvolacieho súdu o tom, že neboli splnené podmienky pre vznik zodpovednosti štátu za spôsobenú škodu, viedli k tomu, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Z týchto dôvodov žalobca žiadal zrušiť rozsudky oboch súdov a vec vrátiť súdu prvej inštancie.

5. Žalovaná sa k dovolaniu písomne nevyjadрила.

6. Dovolanie bolo podané 22. decembra 2015. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie treba zrušiť.

8. Dovolanie je procesný úkon strany adresovaný súdu. Dovolateľ ním prejavuje vôľu vyvolať procesný účinok spočívajúci v prelomení právoplatnosti napadnutého rozhodnutia a uskutočnení meritórneho dovolacieho prieskumu. Tie dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých podľa vtedy účinnej právnej úpravy nebol daný dôvod ani pre zastavenie konania ani pre odmietnutie dovolania, vyvolali procesný účinok umožňujúci a zároveň prikazujúci dovolaciemu súdu uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

9. Podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p.

10. Dovolanie žalobcu smeruje proti dvom výrokom rozsudku odvolacieho súdu. Prvou časťou dovolania je napadnutý výrok rozsudku vo veci samej, ktorý nemá znaky tých rozsudkov uvedených v § 238 O.s.p., proti ktorým je dovolanie prípustné. Druhá časť dovolania žalobcu smeruje proti výroku rozsudku o súdnom poplatku, ktorý má povahu takého uznesenia, ktoré nemá znaky uznesení uvedených v § 239 O.s.p., proti ktorým je dovolanie prípustné. Prípustnosť dovolania žalobcu preto z týchto ustanovení nevyplýva. Jeho dovolanie - v oboch častiach - by vzhľadom na to bolo procesne prípustné len ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p.

11. Žalobca procesné vady konania uvedené v § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ O.s.p. netvrdil a vady tejto povahy nevyšli v dovolacom konaní najavo.

12. Podľa názoru žalobcu mu postupom súdov bola odňatá možnosť pred súdom konať. Pod odňatím možnosti pred súdom konať sa v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. rozumel procesne nesprávny postup súdu znemožňujúci realizáciu procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytoval O.s.p. [v zmysle § 18 O.s.p. mali účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd bol povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

13. Žalobca svoju argumentáciu o vade konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. zakladá na tom, že súd prvej inštancie na pojednávaní 5. mája 2014 konal a spor rozhodol v jeho neprítomnosti, a to napriek tomu, že žalobca nebol na toto pojednávanie riadne predvolaný.

14. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa do 30. júna 2016 ustálila na názore, že o prípad procesného postupu súdu znemožňujúceho účastníkovi konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) ide tiež vtedy, keď súd vec prejednal a rozhodol v neprítomnosti účastníka konania, hoci procesné predpoklady pre to neboli dané a náprava nebola zjednaná ani v odvolacom konaní (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 272/2013, 5 Cdo 26/2010, 6 Cdo 243/2010, 2 MCdo 13/2008). K vade tejto povahy došlo aj v danom prípade.

15. Zo spisu vyplýva, že súd prvej inštancie 5. mája 2014 vec prejednal a rozhodol na pojednávaní v neprítomnosti žalobcu (§ 101 ods. 2 O.s.p.). Mal za to, že žalobcovi bolo predvolanie na toto pojednávanie doručené 22. apríla 2014 v dôsledku uplatnenia fikcie doručenia v zmysle § 47 ods. 2 O.s.p., žalobca sa ale na pojednávanie bez ospravedlnenia nedostavil. Odvolací súd považoval tento postup súdu prvej inštancie za procesne správny.

16. Podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 platilo, že predvolanie na súd sa uskutočňuje spravidla písomne a v naliehavých prípadoch i telegraficky, telefaxom alebo telefonicky. Predvolať

možno i ústne na pojednávaní alebo pri inom úkone súdu, na ktorom je predvolaný prítomný (§ 51 O.s.p.). Súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník nedostaví na pojednávanie ani nepožiadala z dôležitého dôvodu o odročenie, môže súd vec prejednať v neprítomnosti takého účastníka; prihladne pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy (§ 101 ods. 2 O.s.p.). Ak tento alebo osobitný predpis neustanovuje inak, súd nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie, na ktoré predvolá účastníkov a všetkých, ktorých prítomnosť je potrebná (§ 115 ods. 1 O.s.p.). Predvolanie sa musí účastníkom doručiť tak, aby mali dostatok času na prípravu, spravidla najmenej päť dní pred dňom, keď sa má pojednávanie konať (§ 115 ods. 2 O.s.p.).

17. V zmysle judikátu R 16/1998 len riadne a predpisom vyhovujúce doručenie má účinky predpokladané zákonom (viď tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 8/2013, 2 Cdo 57/2002, 3 Cdo 294/2013, 4 MCdo 4/2014).

18. Procesný kódex účinný do 30. júna 2016 rozlišoval dva spôsoby doručovania písomností, a to doručenie do vlastných rúk (§ 47 ods. 2 O.s.p.) a doručenie tzv. obyčajnou zásielkou (§ 46 ods. 2 O.s.p.). Zo spisu vyplýva, že predvolanie na predmetné pojednávanie nedoručoval súd prvej inštancie do vlastných rúk (viď doručenkú na č.l. 307 spisu); tento spôsob doručovania predvolania na pojednávanie nevyplýval zo zákona a nebol ani nariadený súdom. K záveru o tom, či žalobca bol alebo nebol riadne predvolaný na pojednávanie, bolo potrebné dospieť na podklade aplikácie § 46 ods. 1 a 2 O.s.p.

19. Podľa § 46 ods. 1 O.s.p. platilo, že adresátovi možno doručiť písomnosť v byte, v sídle (mieste podnikania), na pracovisku alebo kdekoľvek bude zastihnutý. V zmysle § 46 ods. 2 O.s.p. platilo, že ak nebol adresát zastihnutý, hoci sa zdržuje v mieste doručenia, doručí sa inej dospelej osobe bývajúcej v tom istom byte alebo v tom istom dome alebo zamestnanej na tom istom pracovisku, ak je ochotná obstaráť odovzdanie písomnosti. Ak nemožno ani takto doručiť, uloží sa písomnosť na pošte alebo na orgáne obce a adresát sa vhodným spôsobom vyzve, aby si písomnosť vyzdvihol. Písomnosť sa považuje za doručení dňom, keď bola súdu vrátená, i keď sa adresát o tom nedozvedel.

20. V ustanovení § 46 ods. 2 posledná veta O.s.p. bola konštruovaná právna fikcia, že účinky doručenia písomnosti nastanú ex lege dňom vrátenia zásielky súdu, a to aj v prípade adresáta, ktorý zásielku fakticky neprevzal. Uplatnenie tejto fikcie bolo ale podmienené splnením všetkých náležitostí doručovania, s ktorými ju zákon spája. Jednou z podmienok uplatnenia tejto fikcie bolo, že „adresát sa zdržuje v mieste doručenia“. Fikcia mohla nastať iba vtedy, keď bola predmetná skutočnosť (zdržiavanie sa v mieste a čase doručovania) osvedčená. Ak doručenka neobsahovala údaj, že sa adresát v mieste doručenia zdržoval, obsah doručenky neosvedčoval túto skutočnosť. V takom prípade mohol súd prijať záver o účinnom doručení len ak sa iným spôsobom zistilo, že adresát sa v čase doručovania zdržiaval v mieste doručovania.

21. V danom prípade doručenka, ktoré mala osvedčiť doručenie predvolania žalobcu na pojednávanie pred súdom prvej inštancie uskutočnené 5. mája 2014, neobsahuje údaj o tom, že sa žalobca v čase doručovania zdržiaval v mieste doručenia. Spis nedáva podklad pre záver, že súdy túto významnú skutočnosť nejakým spôsobom preverovali. Žalobca, spochybňujúc svoje zdržiavanie sa v čase a mieste doručovania, im preto opodstatnene vytýka, že nemohli mať za preukázané splnenie predpokladov pre uplatnenie fikcie doručenia v zmysle § 46 ods. 2 posledná veta O.s.p.

22. Pokiaľ súd prvej inštancie napriek vyššie uvedenému vec prejednal a rozhodol v neprítomnosti žalobcu, odňal mu možnosť zúčastniť sa súdom nariadeného pojednávania a realizovať na ňom všetky tie procesné oprávnenia, ktoré má riadne predvolaný účastník konania na vytýčenom pojednávaní. So zreteľom na podstatu, význam a procesné dôsledky tejto vady neskúmal už dovolací súd ďalej opodstatnenosť námietky žalobcu týkajúcej sa procesnej vady v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., ale ani nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.

23. Pokiaľ žalobca tvrdí, že v konaní rozhodoval súd nesprávne obsadený (§ 237 ods. 1 písm. g/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že žaloba bola na súd prvej inštancie podaná 15. januára 2007. Podľa rozvrhu práce Okresného súdu Bratislava I na rok 2007 bola zákonnou sudkyňou v čase podania žaloby

JUDr. Eva Handlová. Po jej odchode z tohto súdu všetky ňou neskončené spisy - v súlade s rozvrhom práce na rok 2008 - ako zákonná sudkyňa prevzala JUDr. Jarmila Gulová. Na základe opatrenia predsedníčky súdu, ktoré tvorilo prílohu k rozvrhu práce na rok 2010, boli viaceré spisy (medzi nimi tiež spis sp. zn. 22 C 8/2007) pridelené zákonnej sudkyňi JUDr. Zuzane Doricovej. Naostatok, dodatkom č. 19 k rozvrhu práce na rok 2010 boli veci senátu 22 C pridelené náhodným výberom JUDr. Kataríne Škultétyovej, teda zákonnej sudkyňi, ktorá napokon vec aj prejednála a rozhodla. Dovolací súd z týchto dôvodov považuje za neopodstatnenú námietku žalobcu, že v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 237 ods. 1 písm. g/ O.s.p.

24. Ako už bolo uvedené v bode 10., dovolanie žalobcu smeruje aj proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvej inštancie (a má procesnú formu uznesenia). V tejto časti smeruje dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré nemá znaky uznesení, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 239 O.s.p. Vzhľadom na to by aj táto časť dovolania mohla byť procesne prípustná len vtedy, ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 237 ods. 1 O.s.p. Existencia vady v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až f/ O.s.p. v procesnom postupe súdu zavŕšenom vydaním uznesenia súdu prvej inštancie (resp. potvrdením tohto uznesenia) ale v dovolacom konaní nevyšla najavo. Treba zdôrazniť, že samotným vyrubením súdneho poplatku sa účastníkovi konania (procesnej strane) neodníma žiadne procesné oprávnenie a nedochádza k odňatiu jeho možnosti pred súdom konať (viď R 1/2016 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 218/2014, 2 Cdo 151/2015, 3 Cdo 688/2015, 4 Cdo 468/2014, 7 Cdo 461/2015 a 8 Cdo 27/2016). Prípustnosť tejto časti dovolania žalobcu preto nevyplýva ani z § 239 O.s.p., ani z ustanovenia § 237 ods. 1 O.s.p.

25. Z dôvodov uvedených v bodoch 21. a 22. dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok (§ 449 ods. 1 CSP) vo výroku vo veci samej a v súvisiacom výroku o trovách odvolacieho konania; z rovnakých dôvodov zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie a vec v rozsahu zrušenia vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie. Z dôvodu uvedeného v bode 24. najvyšší súd dovolanie žalobcu proti výroku napadnutého rozsudku, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvej inštancie, odmietol ako neprípustné (§ 447 písm. c/ CSP).

26. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a dovolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.